

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ศตยการรสนในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร ซึ่งเป็นผู้ขับร้องและ
ถ่ายทอดบทเพลงได้เข้าถึงอารมณ์ของผู้ฟัง โดยเฉพาะเนื้อหาของเพลงที่เกี่ยวกับความรัก
ทั้งความรักที่สมหวังและความรักที่ผิดหวัง จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อวิเคราะห์
ศตยการรสนในบทเพลงของ ปาน ธนพร แวกประยูร ซึ่งสรุปและอภิปรายผลพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ
ได้ดังนี้

สรุป

การวิเคราะห์ศตยการรสนในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร นับว่าเป็นการศึกษา
ค้นคว้าที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง กุสุมา รัชชมนั ได้กล่าวไว้ว่า ศตยการรสนเป็นรสที่เด่นที่สุดในวรรณคดี
สันสกฤตประการหนึ่ง เพราะเกี่ยวกับความรักซึ่งเป็นเนื้อหาที่แสดงเป้าหมายของชีวิต กวีเกือบทุก
คนล้วนกล่าวถึงศตยการรสน แม้จะเป็นงานประพันธ์ที่มุ่งรสอื่นก็ตาม (2549, หน้า 150) เพราะว่า
เป็นการเข้าถึงอรรถรสแห่งศตยการรสนที่เป็นต้นเหตุของรสในวรรณคดีอื่นๆที่กวีมีความประสงค์
ต้องการให้ผู้อ่านเข้าถึงรสนั้นๆ

ดังนั้นผู้อ่านจึงจำเป็นต้องรู้และเข้าใจข้อมูลที่ถูกต้อง เกี่ยวกับศตยการรสนให้ดีเสียก่อน
จึงจะเข้าถึงอรรถรสนั้นๆได้ การวิเคราะห์ศตยการรสนในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร ผู้
ศึกษาค้นคว้าจึงได้อธิบายส่วนสำคัญต่างๆของศตยการรสนไว้ในบทที่ 2 แล้ว ที่ได้จากการศึกษา
ดังนี้คือ ตำราอสังการศาสตร์ ของกรมศิลปากร (2550) การวิเคราะห์วรรณคดีไทยตามทฤษฎี
วรรณคดีสันสกฤต ของกุสุมา รัชชมนั (2549) ความรู้พื้นฐานทางวรรณคดีของ วราภรณ์ บำรุง
กุล (ม.ป.ป.) และทฤษฎีวรรณคดีของกาญจนา วิชญ์ปกรณ (2542) ซึ่งผู้รู้และคลอจดจน
นักวิชาการเหล่านี้ได้รวบรวมมาจากตำราอสังการศาสตร์ ของกรมศิลปากร เช่นกัน โดยได้
กล่าวถึงลักษณะและองค์ประกอบของศตยการรสนได้แก่ วิภาวะ อนุภาวะ และภาวะเสริม
ประเภทของศตยการรสน ได้แก่ สังโยคศตยการ คือ ความเป็นไประหว่างสามีภรรยาที่อยู่ด้วยกัน
หรือการได้อยู่ร่วมกับบุคคลที่ต้องตาต้องใจ เรียกว่ารักสมหวัง และวิปรลัมภศตยการ ความเป็นไป
ระหว่างสามีภรรยาที่พลัดพรากจากกัน หรือเป็นความรักของหญิงและชายที่มีลักษณะไม่สมหวัง

การวิเคราะห์ศตยคารรสนในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร ครั้งนี้ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาเฉพาะบทเพลงที่บริษัทจัดเก็บลิขสิทธิ์ไทย จำกัด เก็บรวบรวมเท่านั้น มีจำนวน 16 อัลบั้มในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าสรุปผลของการศึกษาค้นคว้า จากกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ศตยคารรสนในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร ดังที่ปรากฏผลการวิเคราะห์ตามลำดับทฤษฎีที่ใช้ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ศตยคารรสนในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร

รส	จำนวนเพลง
1. สังโยคศตยคาร คือ ความรักที่สมหวัง	17 บทเพลง
2. วิปรลัมภศตยคาร คือ ความรักที่ไม่สมหวังมี 4 ประการ ดังนี้	
2.1 ปูรวาคะ หรือ รักแรกพบ	1 บทเพลง
2.2 มานะ หรือ รักซ่องใจ แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้	
2.2.1 มานะหรือรักซ่องใจ ที่ฝ่ายชายไปมีสัมพันธ์กับหญิงอื่น หรือฝ่ายหญิงไปมีสัมพันธ์กับชายอื่น หรือทั้งสองฝ่ายต่างไปมีสัมพันธ์รักใหม่	21 บทเพลง
2.2.2 มานะหรือรักซ่องใจ ที่มีหญิงอื่นเข้ามาสร้างความสัมพันธ์กับฝ่ายชายที่ฝ่ายหญิงรักอยู่และฝ่ายหญิงได้แสดงความหึงหวง	3 บทเพลง
2.2.3 มานะหรือรักซ่องใจ ที่ฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิง หรือทั้งสองฝ่ายแสดงความไม่ภริมยยืนดีที่จะรักกันต่อไป	16 บทเพลง
2.2.4 มานะหรือรักซ่องใจ ที่ฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายแสดงจิตมารยาว่ามีความรักใคร่ต่อกันมาก	17 บทเพลง
2.2.5 มานะหรือรักซ่องใจ ที่ฝ่ายหญิงไม่สมหวังในความรัก เนื่องจากไม่มีฝ่ายชายมารักใคร่ชอบพอ หรือผิดพลาดในเรื่องความรัก หรือแอบรักใคร่ชอบพอฝ่ายชายเพียงฝ่ายเดียว	9 บทเพลง
2.3 ปรวาสะ หรือ รักจากไกล	4 บทเพลง
2.4 กรุณะ หรือ รักสิ้นใจ	2 บทเพลง
จำนวนบทเพลงที่ไม่พบตามกรอบแนวคิดและทฤษฎี	13 บทเพลง
รวมบทเพลงทั้งสิ้น	103 บทเพลง

จากตาราง แสดงผลการวิเคราะห์ศตยการรสบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร สรุปได้ดังนี้

1. สงยศตยการ คอความรกกที่สมหวงของครกกหญงและชาย

คอ ความเป็นไประหวางครกกหญงชายทออยดวยกนหรือการไดอยรรมกกับบุคคลทอองตา
ตองใจ ในการวอการรสบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร ครกนอ ฝอศอกษาคณควอ
ไดกอนดวอในนอยามศัพทเฉพาะแลววอ ฝนความรกกที่สมหวงของครกกหญงและชายทอองปรากฏใน
บทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร จากจอนวน 103 บทเพลง พบ 17 บทเพลง ดงนอ คอ

1. เพลงรอมดองกับคนนอ	2. เพลงเธอคอความมดงามของชอวอ
3. เพลงเพลงของเธอ	4. เพลงลงดว
5. เพลงชอวอคอ	6. เพลงชอวอในกอมอ
7. เพลงดวงไฟในคอรแรม	8. เพลงฤดูกาล
9. เพลงรกกจนจอมอเธอ	10. เพลงชอบใจทอกลบมา
11. เพลงรกกคอการมอให	12. เพลงจောชายมอจอร
13. เพลงบอมแตยมมอ	14. เพลงสองกายหวอจอเดอว
15. เพลงชออดีทอมเธอ	16. เพลงรบบอรรกกไป
17. เพลงคอออรองของกอนนอ	

จากการวอการรสบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร คอสงยศตยการ
หรือแสดงถงความรกกที่สมหวง ทอปรากฏฝนสวณนอย เนอหาบทเพลงจอนการแสดงถงความ
ชาบชงนอความรกก เนอจกความรกกฝนปอหมายลกกของชอวอมนุสยเพราะมนุสยทอองการ
ความรกก ดงนอความรกกจอมอานูกาพทอองหญอทอองสามารถกระทำใหมนุสยฝอทอมอความรกก มอความสข
สมหวงและฝนฝออปรรรคดวยกนไดอยางมอความทออดอย

2. วอปรลภศตยการ คอความรกกทอมสมหวงของครกกหญงและชาย

คอความรกกทอนไประหวางครกกหญงและชายทอพลดปรากจากกน ชงปรากฏในบทเพลง
ของ ปาน ธนพร แวกประยูร จากจอนวน 103 บทเพลง พบจอนวนทงสอ 73 บทเพลง โดยมอ
ลกกษณะของความรกกทอมสมหวง 4 ปรการดงนอ

2.1 ปรวาคะ หรือ รกกแรกพบ คอความรกกทอเกดชงนอแกคนรกกทงสองฝอไมเคอยอยรรมกน
มากอนแตไดพบเห็นกนในความฝน เห็นจากรูปกาพ เห็นดวจอร แตอยมอไดรูกกนโดยดวหรือ
ไดยอนจกชาวลอ จากการชบดอ ความรกกชงนอถอวอฝนรกกแรกพบ จากจอนวน 103 บทเพลง
ของปาน ธนพร แวกประยูร ทอนาวอการรสบทเพลงพบวอมอฝน 1 บทเพลง คอเพลงเฟอนนอฝน ฝน
ความรูกอปรกกทอประกบจกนระหวางหญงและชาย โดยทอทงคอไมไดมอความรูกจกน และมอกลอบอ

ความจริงให้แกกันและกันได้รับรู้ เพียงได้แต่เก็บความประทับใจนั้นไปเป็นความฝัน จึงไม่ได้สมหวังในความรักดังที่ปรารถนา

2.2 มานะ หรือ รักข้อใจ ในการวิเคราะห์ศตยการรสนในบทเพลงของ ปาน ธนพร แวกประยูร จากจำนวน 103 บทเพลง ของปาน ธนพร แวกประยูร ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ปรากฏว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 66 บทเพลง และผู้ศึกษาได้แยกประเด็นในการวิเคราะห์ความรักที่ไม่สมหวังที่เกี่ยวข้องกับมานะหรือรักข้อใจไว้ 5 ประเด็น ซึ่งวิเคราะห์ได้ตามแต่ละประเด็น ดังนี้

2.2.1 มานะหรือรักข้อใจ ที่ฝ่ายชายไปมีสัมพันธ์กับหญิงอื่นหรือฝ่ายหญิงไปมีสัมพันธ์กับชายอื่น หรือทั้งสองฝ่ายต่างไปมีสัมพันธ์รักใหม่ ซึ่งพบว่าความสะเทือนอารมณ์ที่เกิดจากความโศกเศร้าในความรักที่ไม่สมหวัง จากจำนวน 103 บทเพลง ของ ปาน ธนพร แวกประยูร ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ มีจำนวน 21 บทเพลง ดังนี้ คือ

1. เพลงฉันไม่รักเธอหรือไง	2. เพลงเหตุผล?
3. เพลงรักกันจริงต้องทิ้งกันไป	4. เพลงไม่ใช่คนรักร่วมกับใคร
5. เพลงบาปกรรมมีจริง	6. เพลงไม่รู้จกคำว่าพอ
7. เพลงให้ทาน	8. เพลงตบมือข้างเดียว
9. เพลงรักแท้แพ้ใกล้ชิด	10. เพลงหญิงร้ายชายเลว
11. เพลงเพื่อนเราเผลอเรือน	12. เพลงแฟนเราหลายใจ
13. เพลงใจถึงไม่กลัว	14. เพลง 3 คน 2 ทาง
15. เพลงหลบดี ๆ หละกัน	16. เพลงเจ็บไม่จำ
17. เพลงไปดี...มาไม่ดี	18. เพลงอ้อมแขนแฟนเก่า
19. เพลงนรกในใจ	20. เพลงขอเลวแค่นี้
21. เพลงคนหลายใจ	

มานะหรือรักข้อใจ ที่ฝ่ายชายไปมีสัมพันธ์กับหญิงอื่น หรือฝ่ายหญิงไปมีสัมพันธ์กับชายอื่น หรือทั้งสองฝ่ายต่างไปมีสัมพันธ์รักใหม่ เป็นบทเพลงที่แสดงถึงความรักที่ไม่สมหวัง อันจะเกิดด้วยเหตุอันใดอันหนึ่งก็ตาม ดังลักษณะที่กล่าว ล้วนนำมาซึ่งความโศกเศร้าเสียใจ เป็นที่สุด

2.2.2 มานะหรือรักข้อใจ ที่มีหญิงอื่นเข้ามาสร้างความสัมพันธ์กับฝ่ายชายที่ฝ่ายหญิงรักอยู่และฝ่ายหญิงได้แสดงความหึงหวง ซึ่งปรากฏในบทเพลงของ

ปาน ธนพร แวกประยูร ที่นำมาวิเคราะห์ 103 บทเพลง มีจำนวน 3 บทเพลงที่มีลักษณะของความรักดังกล่าว ดังนี้ คือ 1. เพลงหวง 2. เพลงเสียทองเท่าหัว 3. เพลงเบอร์นี่ไม่มีคนของเธอ

จากลักษณะของความรักนี้ แสดงถึงความรักที่ไม่สมหวังเพราะฝ่ายหญิงต้องต่อสู้ดิ้นรน เพื่อให้ความรักนั้นคงอยู่ต่อไป ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีใดก็ตาม อันเกิดความรู้สึกยึดมั่นในความรัก จึงแสดงความเป็นเจ้าของ เพราะความรักเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับฝ่ายหญิงซึ่งไม่ต้องการที่จะให้ใครมาพรากคนที่รักไป โดยได้แสดงออกในลักษณะหนึ่งหวง และไม่ยอมที่จะให้หญิงอื่นมามีความสัมพันธ์กับฝ่ายชายที่เป็นคนรักของตน

2.2.3 มานะหรือรักข้อใจ ที่ฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิง หรือทั้งสองฝ่าย แสดงความไม่เอื้ออำนวยที่ดีที่จะรักกันต่อไป ในจำนวน 103 บทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร ที่นำมาวิเคราะห์ พบว่ามีบทเพลง จำนวน 16 บทเพลง ดังนี้

1. เพลงเลิกกันไม่เหงาเท่ามีเธอ	2. เพลงเข้าทาง
3. เพลงทนไหว แต่ไม่ทน	4. เพลงเพื่ออะไร
5. เพลงชดใช้ยังไ	6. เพลงมาทางใครไปทางมัน
7. เพลงบอกลามาบอกเอง	8. เพลงไม่รัก...สักคำ
9. เพลงเห็นด้วยตาหาไม่เจอ	10. เพลงเหมือนรักกับลม
11. เพลงคืนเขา	12. เพลงเหมือนตายทั้งที่อยู่ใกล้กัน
13. เพลงเราเลิกกันนะ	14. เพลงหวานเมล็ดบนเม็ดทราย
15. เพลงจากคนหนึ่ง...ถึงอีกคน	16. เพลงไม่ผิด

จากลักษณะความรักของประเด็นนี้ เป็นลักษณะของความรักที่ไม่สมหวัง เนื่องจากความรักสิ้นสุดลง การแสดงออกทางการกระทำ ที่ต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้ว่าหมดสิ้นเยื่อใยของความรักที่มีต่อกันแล้ว คือการตีตัวออกห่าง การแสดงความเฉยชา แม้ว่าฝ่ายหนึ่งจะยอมทุ่มเทให้ไปเท่าไรแต่อีกฝ่ายก็ไม่เห็นคุณค่า หรือทั้งสองฝ่ายหมดสิ้นเยื่อใยในความรักที่มีต่อกันแล้วก็กลับกลายเป็นความรักที่ไม่สมหวังสร้างความทรมานใจให้แก่ทั้งสองฝ่ายจึงต้องเลิกรักกัน เพื่อให้ปัญหาในเรื่องความรักสิ้นสุดลง

2.2.4 มานะหรือรักข้อใจ ที่ฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายแสดงจิตมารยาทว่ามี **ความรักใคร่ต่อกันมาก** ซึ่งปรากฏอยู่ในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร จากจำนวน 103 บทเพลง ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ มีจำนวน 17 เพลง ดังนี้

1. เพลงงานไม่เข้า	2. เพลงโทรมาได้ไหม
3. เพลงผู้หญิงยิ่งกว่าละคร	4. เพลงกลัวเข้าใจผิด

5. เพลงอิจฉา	6. เพลงความจริง ของผู้หญิงเอาแต่ใจ
7. เพลงผู้ชายคนหนึ่งจะอดทนได้นานแค่ไหน	8. เพลงผู้หญิงทุกคนเอาแต่ใจ
9. เพลงปากอย่างใจอย่าง	10. เพลงฉันไม่ได้ง่ายกับใครทุกคน
11. เพลงเอาถ่าน	12. เพลงเรื่องง่ายๆ(ที่ผู้ชายไม่รู้)
13. เพลงไม่ผิดหวัง	14. เพลงเกลียด...ที่รักเธอ
15. เพลงอีกด้านของนางมารร้าย	16. เพลงคนแก่เปื้อ
17. เพลงเจ็บได้...ร้องให้เป็น	

จากบทเพลงดังกล่าว แสดงถึงลักษณะของความรักที่ไม่สมหวัง เพราะเนื่องจากฝ่ายหญิงทุ่มเททุกอย่างให้กับฝ่ายชายจนไม่เหลือแม้ความเป็นตัวตนที่แท้จริง ถึงแม้จะได้ตัวฝ่ายชายมาก็ใช่ว่าจะมีความสุข เพราะต้องคอยหวาดระแวงหึงหวง และแม้การกระทำบางอย่างของฝ่ายชายดูเหมือนจะมีความรักใคร่ในตัวฝ่ายหญิง แต่ในขณะเดียวกันบางการกระทำก็ดูเหมือนว่าฝ่ายหญิงเป็นเพียงเพื่อนคลายเหงา

2.2.5 มานะหรือรักข้อใจ ที่ฝ่ายหญิงไม่สมหวังในความรัก

เนื่องจากไม่มีฝ่ายชายมารักใคร่ชอบพอ หรือผิดพลาดในเรื่องความรัก หรือแอบรักใคร่ชอบพอฝ่ายชายเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งปรากฏในบทเพลงของ ปาน ธนพร แวกประยูร จากจำนวน 103 บทเพลง ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ มีอยู่ 9 บทเพลง ดังนี้

1. เพลง 30 up	2. เพลงต้องการด่วน
3. เพลงฟอร์มจัด	4. เพลงแต่งกับงาน(นานไปแล้ว)
5. เพลงใครสักคน	6. เพลงเหงา...เข้าใจ
7. เพลงผู้ชายดีๆ ยังมีไหม	8. เพลงผู้หญิงมือสอง
9. เพลงรัก 4 คอร์ด	

จากบทเพลงข้างต้น แสดงให้เห็นถึงอารมณ์ของการรอคอยให้ใครสักคนมารัก มาดูแลเอาใจใส่ ซึ่งแสดงถึงความรักที่ไม่สมหวังเพราะไม่มีใครรักใคร่ชอบพอ นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ได้ว่าความรักที่ไม่สมหวังของฝ่ายหญิงนั้น เนื่องจากฝ่ายหญิงเคยมีคนรักมาก่อน และได้ผิดพลาดในเรื่องความรัก ซึ่งทำให้ฝ่ายหญิงรู้สึกเสียใจและเจ็บปวดกับความรักที่เคยผิดพลาดมา และเมื่อมีฝ่ายชายเข้ามาชอบพอแต่ฝ่ายหญิงก็ยังคงไม่มั่นใจในตัวฝ่ายชาย จึงขอศึกษาใจกันไปก่อนเพื่อความมั่นใจ และยังคงหวังสักวันว่าจะมีผู้ชายดีๆ ที่จริงใจ ไม่ทำร้ายหรือทอดทิ้งให้ฝ่ายหญิงต้องเสียใจอีก และยังพบว่าฝ่ายหญิงแอบรักฝ่ายชายอยู่เพียงฝ่ายเดียวอีกด้วย

2.3 ปรวสะ หรือ รักจากไกล คือความรักที่ไม่จางหายไปจากใจ มีแต่เพิ่มมากขึ้นในคนรักทั้งสองที่ต้องพรากจากกัน เพราะฝ่ายหนึ่งต้องจากไปไกลไปอยู่ที่อื่น ดังที่ปรากฏในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร จำนวน 4 บทเพลง ดังนี้ คือ

1. เพลงไม่มีคำว่าไกล
2. เพลงเหงา...ให้กลับมา
3. เพลงลมได้พัดไม่ถึง
4. เพลงรักจะไปกับเธอ

จากลักษณะความรักดังกล่าวที่ปรากฏในบทเพลง เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความรักที่ไม่สมหวังเพราะว่าทั้งสองฝ่ายต้องพรากจากกันไกล จะด้วยเหตุอันใดก็ตามยังมาซึ่งความห่วงหาอาทร คิดถึงตลอดเวลา ซึ่งเป็นความทรนทนใจอย่างหนึ่งของคนที่รักกัน แต่ไม่ได้ได้อยู่ร่วมใช้ชีวิตด้วยกันจึงเป็นความรักที่ไม่สมหวังเพราะต้องห่างไกลกัน

2.4 กรุณะ หรือ รักสิ้นใจ คือความรักที่ยังคงอยู่ในหัวใจของฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งเศร้าโศกเสียใจเพราะคนรักอีกฝ่ายหนึ่งกำลังจะสิ้นใจ หรือได้ตายจากไปแล้ว จากการศึกษบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร จากจำนวน 103 บทเพลง ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ พบว่ามีเพียงจำนวน 2 เพลง คือเพลงเหตุการณ์ยังไม่เปลี่ยนแปลง และเสียงหัวใจวันไร้เธอ

จากลักษณะของความรักนี้ เป็นการแสดงถึงความรักที่ไม่สมหวังเพราะเนื่องจากคนที่รักได้ตายจากไป เป็นบทเพลงที่แสดงความรู้สึกของคนที่สูญเสียคนรักไป ยังมาซึ่งความเศร้าโศกเสียใจเป็นที่สุด เป็นความทรนทนใจความอ้างว้าง โดดเดี่ยว ท้อแท้สิ้นหวังหมดเรี่ยวแรงที่จะดำเนินชีวิตต่อไป ปานประหนึ่งว่าจะขาดใจตายตามไปด้วย

จากการวิเคราะห์ศฤงคารรสในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร พบว่า วิปรลัมภศฤงคารคือความรักที่ไม่สมหวัง ปรากฏมากที่สุด ส่วนมากจะเป็นบทเพลงที่แสดงถึงความโศกเศร้าที่เกิดจากการถูกปฏิเสธความรัก เนื่องจากฝ่ายชายไปมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่นและต้องการไปจากฝ่ายหญิง ฝ่ายหญิงจึงทุกข์ทรมานใจเจ็บปวดรวดร้าวกับการกระทำของฝ่ายชาย หรือเมื่อฝ่ายหญิงรู้ว่ามียุ้งอื่นเข้ามาสร้างความสัมพันธ์กับฝ่ายชายที่ตนรัก ฝ่ายหญิงก็เกิดความรู้สึกยึดมั่นในความรัก จึงแสดงความหึงหวงฝ่ายชาย หรือเกิดอารมณ์เสียใจ เนื่องจากการทุ่มเทความรักไปแต่อีกฝ่ายไม่เห็นคุณค่า หรือการได้แอบรักแอบชื่นชมคนที่ถูกตาต้องใจ แต่ไม่สามารถบอกความในใจให้เขาารู้ได้ จึงได้แต่เฝ้ามองและเก็บเอาไปเพื่อฝันหา ตลอดจนอารมณ์ที่แสดงถึงความโหยหาคนรัก เนื่องจากต้องพลัดพรากจากคนที่รัก เพราะความพลัดพรากไกลกันได้แสดงถึงความห่วงใยและเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น ทำให้รู้สึกคิดถึงกัน หรือการที่คนรักตายจากกันไปอันเป็นสาเหตุที่ทำให้รู้สึกความเหงา หว้าเหวอันนำมาซึ่งความสะเทือนใจ เกิดอารมณ์เศร้าโศกเสียใจ ซึ่งเป็นความสะเทือนอารมณ์ที่มีหลากหลายอารมณ์ปะปนกันไป

ส่วนสังโยคศตยคาร เป็นลักษณะของความรักที่สมหวัง ซึ่งเป็นลักษณะของความรักที่คอยดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกันคอยเป็นกำลังใจให้แกกัน ร่วมสุขร่วมทุกข์กันและฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคต่างๆ ด้วยความรักที่มีให้แกกัน พบว่าในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร มีอยู่น้อย

จากการที่ได้ศึกษาบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร จำนวน 103 บทเพลง และนำมาวิเคราะห์ศตยคารรสในประเด็นต่างๆ มีจำนวน 13 บทเพลง ที่สาระของบทเพลงไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้สำหรับในการวิเคราะห์ศตยคารรสในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร ครั้งนี้ ดังนี้ คือ

1. เพลงก่อนไม่มีแม่ให้กอด	2. เพลงลูกไก่ในกำมือเมือง
3. เพลงไกลหัวใจ	4. เพลงจับไม้ค...ใจมา
5. เพลงสตรีศรีสยาม	6. เพลงหวานผ่าซาก
7. เพลงศิระมะมันรัน	8. เพลงคนไทยไม่ทิ้งกัน
9. เพลงใจนำทาง	10. เพลงให้เลวกว่านี้
11. เพลงขอไปให้ถึงดาว	12. เพลงโลกป่วย
13. เพลงต้นหญ้ากับพายุ	

จากรายชื่อเพลงข้างต้นนั้นไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ศตยคารรสในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร เนื่องจากสาระของบทเพลงดังกล่าว มีสาระที่เกี่ยวกับด้านต่างๆ ดังนี้

1. บทเพลงเกี่ยวกับกำลังใจและการต่อสู้เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองต้องการ
2. บทเพลงเกี่ยวกับความรักของลูกที่พึงกระทำต่อแม่
3. บทเพลงที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยเฉพาะของผู้หญิง
4. บทเพลงที่ให้แก่คิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. บทเพลงที่เกี่ยวกับบทบาทสตรียุคใหม่

นอกจากนี้ในการวิเคราะห์ศตยคารรสในบทเพลงของ ปาน ธนพร แวกประยูร ผู้ศึกษาค้นคว้าได้แสดงจำนวนและคำร้อยละของจำนวนบทเพลงที่ปรากฏศตยคารรสในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละจากการวิเคราะห์ศตยคารรสในบทเพลงของปาน
ธนพร แวกประยูร ในจำนวน 103 บทเพลง

รส	จำนวนเพลง	ร้อยละ
1. สังโยคศตยคาร คือ ความรักที่สมหวัง	17	16.50
2. วิปรลัมภศตยคาร คือ ความรักที่ไม่สมหวัง มี 4 ประการ ดังนี้		
2.1 ปูรวาคะ หรือ รักแรกพบ	1	0.97
2.2 มานะ หรือ รักข้องใจ แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้		
2.2.1 มานะหรือรักข้องใจ ที่ฝ่ายชายไปมีสัมพันธ์กับหญิงอื่น หรือฝ่ายหญิงไปมีสัมพันธ์กับชายอื่น หรือทั้งสองฝ่ายต่างไปมีสัมพันธ์รักใหม่	21	20.39
2.2.2 มานะหรือรักข้องใจ ที่มีหญิงอื่นเข้ามาสร้างความสัมพันธ์ กับฝ่ายชายที่ฝ่ายหญิงรักอยู่ และฝ่ายหญิงได้แสดงความหึงหวง	3	2.91
2.2.3 มานะหรือรักข้องใจ ที่ฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิง หรือทั้งสองฝ่ายแสดงความไม่เอกริมย์ยินดี ที่จะรักกันต่อไป	16	15.53
2.2.4 มานะหรือรักข้องใจ ที่ฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายแสดง จิตมารยาว่ามีความรักใคร่ต่อกันมาก	17	16.50
2.2.5 มานะหรือรักข้องใจ ที่ฝ่ายหญิงไม่สมหวังในความรัก เนื่องจากไม่มีฝ่ายชายมารักใคร่ชอบพอ หรือผิดพลาดในเรื่องความรัก หรือแอบรักใคร่ชอบพอฟายชายเพียงฝ่ายเดียว	9	8.74

ตาราง 2 (ต่อ)

รหัส	จำนวนเพลง	ร้อยละ
2.3 ปราสาธ หรือ รักจากไกล	4	3.88
2.4 กรุณา หรือ รักสิ้นใจ	2	1.94
รวมจำนวนบทเพลงที่เกี่ยวกับความรักสมหวัง	17	16.50
รวมจำนวนบทเพลงที่เกี่ยวกับความรักไม่สมหวัง	73	70.88
รวมจำนวนบทเพลงที่เกี่ยวกับความรักทั้งสิ้น	90	87.38
จำนวนบทเพลงที่ไม่พบตามกรอบแนวคิดและทฤษฎี	13	12.62
รวมทั้งสิ้น	103	100.00

จากตาราง 2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละจากการวิเคราะห์ศฤงคารรสในบทเพลงของ ปาน ธนพร แวกประยูร อธิบายได้ว่า ในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร ที่ผู้ศึกษาค้นคว้า นำมาวิเคราะห์ศฤงคารรสจากจำนวน 103 บทเพลงนั้น มีบทเพลงที่เกี่ยวข้องกับความรักมากที่สุด ซึ่งปรากฏว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 90 บทเพลง คิดเป็นร้อยละ 87.38 โดยแยกลักษณะของ จำนวนบทเพลงเป็นความรักที่สมหวังและไม่สมหวัง และคิดเป็นร้อยละได้ดังนี้ ความรักที่สมหวัง พบว่ามีจำนวน 17 บทเพลง คิดเป็นร้อยละ 16.50 และความรักที่ไม่สมหวังพบว่ามีจำนวนบท เพลง 73 บทเพลง คิดเป็นร้อยละ 70.88 ส่วนบทเพลงที่ไม่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดและ ทฤษฎีที่กำหนดพบว่ามีจำนวน 13 บทเพลง คิดเป็นร้อยละ 12.62

จากตาราง 2 จึงสรุปได้ว่าการวิเคราะห์ศฤงคารรสในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร และทำการแสดงผลร้อยละ ปรากฏว่าในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร เป็นบทเพลงที่ เกี่ยวข้องกับความรัก แต่ส่วนใหญ่แสดงถึงความรักที่ไม่สมหวัง ซึ่งเป็นลักษณะของความรักที่เป็น ทุกข์เพราะรักมากเกินไป ทุกข์เพราะรักสามเเล้ว ทุกข์เพราะคิดถึงคนรัก ทุกข์เพราะถูกมองข้าม ความรัก และตลอดจนทุกข์เพราะต้องการคนมารัก รองลงมาคือบทเพลงที่เกี่ยวกับความรักที่ สมหวังซึ่งเป็นลักษณะของความรักที่มีความสุข สุขเพราะได้รัก สุขเพราะได้ดูแลห่วงใยซึ่งกัน และกัน สุขแม้จะต้องต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ แต่ก็เพราะมีกำลังใจจากคนที่รักจึงมีกำลังใจ ในการต่อสู้กับปัญหานั้นๆ ตลอดจนสุขเพราะได้อยู่ร่วมครองรักกัน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ศตยการสในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ในเรื่องเกี่ยวกับความรักที่สมหวังและไม่สมหวังของคู่รักหญิงชาย จากจำนวน 103 บทเพลง ปรากฏว่าในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร มีบทเพลงที่เกี่ยวกับความรักทั้งสิ้นจำนวน 90 บทเพลง คิดเป็นร้อยละ 87.38 โดยมีบทเพลงที่เกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวังมากที่สุด จากจำนวน 90 บทเพลงที่เกี่ยวกับความรัก พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 73 บทเพลง คิดเป็นร้อยละ 70.88 และเป็นบทเพลงที่แสดงถึงความรักที่สมหวัง จำนวน 17 บทเพลง คิดเป็นร้อยละ 16.50 สะท้อนให้เห็นว่าความรักเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของมาสโลว์ (ทฤษฎีมาสโลว์ อ้างอิงใน ทิพย์วรรณ กิตติกร 2542, หน้า 575 – 760) ที่กล่าวไว้สรุปได้ว่าเมื่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ขั้นที่ 3 ก็เกิดขึ้น นั่นคือความต้องการความรัก แต่เมื่อมีผู้ที่ไม่สมหวังในความรักก็สะท้อนให้เห็นถึงอารมณ์ของมนุษย์ในด้านเกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวังอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ กุสุมา รักษมณี (2549, หน้า 150-157) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า “...ลักษณะความรักแบบวิประลัมภะ เป็นความรักที่ไม่สมหวังหรือรักแล้วต้องพรากจากกันความรักที่ไม่สมหวังนั้นเป็นความรักที่ตัวละครยังไม่ได้อยู่ร่วมกัน หรือยังไม่ทราบความในใจของกันละกัน จึงทรมานทราญร้อนรุ่มใจ หรือเป็นความรักที่ไม่สมหวังของคู่รักที่ได้อยู่ด้วยกัน แต่ต้องพลัดพรากจากกันภายหลัง จึงทำให้เกิดความทุกข์ระทม...”

จากบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร ปรากฏความรักที่ไม่สมหวังเป็นส่วนใหญ่เพราะเนื้อหาของบทเพลงมีความตรงไปตรงมา ในเมื่อเนื้อหาของบทเพลงปรากฏในเรื่องของความรักไม่สมหวัง ผู้ประพันธ์จึงได้สรรถ้อยคำต่างๆ ที่ล้วนสะท้อนอารมณ์ต่อผู้ฟังได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะอารมณ์ที่โศกเศร้าเสียใจอย่างสุดซึ้ง อาลัยอาวรณ์ ประชดประชันเสียดสี หึงหวง จึงทำให้ผู้ฟังรู้สึกสะท้อนอารมณ์ ร่วมไปกับบทเพลงนั้นๆ

จากอารมณ์ที่ผิดหวังในความรักดังกล่าว อาจกลายเป็นปัญหาของสังคมที่มีการก่ออาชญากรรมเพราะความรักที่หลายคนไม่สามารถแยกแยะถูกผิด และให้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล อันได้แก่อารมณ์หึงหวง อารมณ์โกรธแค้นเข้ามาครอบงำในจิตใจ จนสามารถทำร้ายชีวิตตนเองและผู้อื่นได้อย่างไร้ความปราณี ดังที่ปรากฏอยู่ในสังคมทุกวันนี้

ลักษณะของการนำเอาความผิดหวังจากความรักที่อาจเกิดขึ้นจริง หรือจากชีวิตจริงของมนุษย์ มาบรรยายเป็นบทเพลงในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร ส่วนใหญ่เนื้อหาจะเป็นรักสามเส้า มีการประชดประชันเสียดสี ตลอดจนคร่ำครวญ พร่ำเพ้อ ร่ำเพ็งร่ำพัน ถึงคนรักที่ต้อง

พลัดพรากห่างไกลกัน หรือการต้องการความรักเพราะไม่มีใครมารักใคร่ชอบพอ เป็นต้น ซึ่งเนื้อความในบทเพลงสามารถสร้างอารมณ์ความรู้สึกโศกเศร้าเสียใจ และสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกของผู้ที่ได้ฟังงานประพันธ์ได้อย่างหลากหลาย แตกต่างกันไปตามสภาพของการไม่สมหวังในความรักดังพุทธสุภาษิตที่ว่า “ที่ใดมีรัก ที่นั่นมีทุกข์”

แม้ความรักที่ไม่สมหวังทำให้ต้องสูญเสียความรู้สึกดีๆ ที่เคยมีให้แกกันไปมากน้อยเพียงใด หรือแม้กระทั่งทำลายความเป็นตัวของตัวเองให้ลดน้อยไปมากเพียงใดก็ตาม แต่หากเราได้เรียนรู้ เพื่อที่จะรักให้เป็น ความรักที่ไม่สมหวังก็อาจกลายเป็นโอกาสดีที่จะทำให้เรามองเห็นโลกที่กว้างขึ้น และสวยงามขึ้นกว่าเดิมก็เป็นได้

ส่วนสาระของบทเพลงที่เกี่ยวกับความรักที่สมหวัง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอารมณ์ที่ชื่นชม ยกย่องคนรัก มีความสุข มีความหวัง มีเนื้อความแสดงให้เห็นถึงอำนาจของความรักแท้ ไม่ว่าจะเกิดขึ้น จะสุขหรือทุกข์ แม้จะต้องพบเจอกับความยากลำบาก ท้อแท้สิ้นหวังเพียงใดก็สามารถฟันฝ่าอุปสรรคไปได้ โดยที่ทั้งสองฝ่ายคอยให้กำลังใจซึ่งกันและกัน คอยห่วงใยดูแลกัน และคอยเติมเต็มความรักให้แก่อีกฝ่ายอยู่เสมอ ซึ่งความทุกข์ยากและปัญหาตลอดจนอุปสรรคต่างๆ จะผ่านพ้นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับกาญจนา วิชญ์ปกรณ์ (2542, หน้า 21) ที่กล่าวไว้สรุปได้ว่า “...ความรักที่สมหวัง สมปรารถนาเพราะความเข้าใจกัน หรือเพราะผ่านพ้นอุปสรรคทั้งปวงแล้ว...”

จากทฤษฎีวรรณคดีสันสกฤต “ศตยคารรส” ที่นำมาวิเคราะห์บทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร ครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าทฤษฎีวรรณคดีสันสกฤตมีความเอกภาพหรือมีความกลมกลืนกับทุกยุคสมัย แม้ว่าทฤษฎีวรรณคดีสันสกฤตนี้จะเป็นทฤษฎีที่มีมาสมัยโบราณ (กุสุมา รัชมน 2549, หน้า 23) แต่ก็สามารถนำเข้ามาใช้ในการวิเคราะห์วรรณกรรมร่วมสมัยได้กลมกลืน และด้วยทฤษฎี ศตยคารรส เป็นรสที่เด่นที่สุดในวรรณคดีสันสกฤต เพราะเป็นรสของความรัก ดังที่ กุสุมา รัชมน (2549, หน้า 150) ได้กล่าวไว้ว่า “ศตยคารรสเป็นปฏิกิริยาทางอารมณ์ ที่เกิดจากการรับรู้ความรักของตัวละคร เป็นรสที่เด่นที่สุดในวรรณคดีสันสกฤต ประการหนึ่งเพราะเกี่ยวกับความรัก(กามะ) ซึ่งเป็นเนื้อหาที่แสดงปुरुชาณะ(เป้าหมายของชีวิต)อีกประการหนึ่งเพราะเชื้อต่อการดำเนินเรื่องให้น่าสนใจชวนติดตาม กวีเกือบทุกคนล้วนกล่าวถึงศตยคารรส แม้จะเป็นงานที่มุ่งแสดงรสอื่นก็ตาม”

จากคำกล่าวของผู้ข้างต้นแสดงให้เห็นถึงอารมณ์รักที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคนทุกชนชั้น ไม่มีมนุษย์คนใดปฏิเสธได้ว่า ความรักไม่มีในโลก แม้จะไม่ใช่ความรักระหว่างมนุษย์ด้วยกันแต่ก็มีความรักที่มนุษย์ให้กับสัตว์ สิ่งของ และรวมไปถึงภาระหน้าที่ที่พึงกระทำ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวเคราะห์ศตวรรษในบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร ครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ทำการวิเคราะห์แล้วพบว่า นอกจากการวิเคราะห์ศตวรรษ แล้วนั้น ยังมีเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงของปาน ธนพร แวกประยูร เช่นผู้ประพันธ์บทเพลง ทำนองบทเพลง รูปแบบการประพันธ์บทเพลง การใช้ถ้อยคำสำนวนในบทเพลง ที่กล่าวมานั้น ล้วนเป็นเรื่องที่น่าสนใจและควรค่าแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าได้ทำการศึกษาวเคราะห์ศตวรรษเพียงด้านเดียวจากบทเพลงที่ขับร้องโดยปาน ธนพร แวกประยูร หากแต่ยังมีบทเพลงของผู้ขับร้องอื่นๆ และยังมีรสอื่นๆที่น่าสนใจ ตลอดจนทฤษฎีที่ได้กล่าวมานั้น ควรค่าแก่การหยิบยกนำมาเป็นแนวทางเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้อีกมากมาย โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าตามหลักทฤษฎีเดียวกันนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่มีความสนใจในการศึกษาบทเพลงสืบไป

